

JULİE MEHRETU RESİMLERİNDE ÇİZGİ**Referans:**

Atalay, M. C., & Akalın, T. (2019). Julie Mehretu resimlerinde çizgi, BİLTEK Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Sosyal Bilimlerde Güncel Gelişmeler Sempozyumu Tam Metin Kitabı, 652-656. <https://doi.org/ISBN 978-625-7029-76-6>

Doç. Dr. Tolga AKALIN

Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

ÖZET

Bu makalenin amacı Julie Mehretu Resimlerini değerlendirmektir. Sanatçı eserlerinde kalın boya tabakaları ve yoğun renklerin kullanımından ziyade hareketli çizgiler kullanarak bir atmosfer oluşturmaktadır. Kendine özgü oluşturduğu bu çalışmaların ebatları oldukça büyük tercih edilmiştir.

Sanatçının eserlerinin inşasında deneyim oldukça önemlidir. Sanatçının deneyimlerinin sonucunda kullanıldığı çizgilerin hareketleri, kalınlık ve inceliği oldukça ritmiktir. Çizgilerle oluşturduğu bu özel dil ile farklı birçok kimliğe yer vererek zengin bir soyutlama anlatısı yapan Mehretu'nin eserleri ilk bakıldığı andan itibaren içinde barındırdığı müziksel anlatımı ortaya koymaktadır. Yani eserlerinde müziğin etkisine oldukça değer veren bir biçimlendirme tavrı dikkat çekmektedir. Bu anlayış görsellerle senkronize olma eğilimi gösterirler ve bize görsel bilgiler sunarlar.

Hareketin ve enerjinin oldukça heyecanlı ritmik bir tavır sergilediği, dahası hareketi gösteren birçok farklı biçimde kâğıdı böldüğü çizimlerin ifadesi oldukça kişiseldir. Birbirleri üzerine gelen, kesişen çizgilerin farklı kültürel alanları ile resmin tamamından farklı bir niteliğinin olduğu söylenebilir. Sanatçının kullandığı yüzeyi planlayış şekli ve çizgilerin oluşturduğu dinamik yapı uzayın resimsel bir dille ifadesi haline gelmiştir.

Anahtar kelimeler: JulieMehretu, Ressam, Çizgi, Betimleme

GİRİŞ

1970 yılında Etiyopya'da doğan Julie Mehretu, ABD'de New York'ta yaşadı ve çalıştı. “Etiyopyalı babası ve Amerikalı annesi, yedi yaşındayken Mengistu Haile Mariam'ın diktatörlüğünden kaçmak zorunda kaldı.” (ChiaraBadinella&DerrickChong, 2015:97). Üslubu genel olarak soyut dışavurumcu olarak kabul edilebilir. Sanatçı, çizim ve boya ile ürettiği çok katmanlı birçok sanat yapıtı ile bilinmektedir.

Sanatçının çalışmalarının başlıca özelliği birçok farklı katmanla topografya ikonografi yoluyla derinlikli bir kurgu içerisinde birçok kavramı yığınlar halinde oluşturmasıdır.

Sanatçının çalışmaları çağdaş bir kurgudadır ve temaları günümüze ait formlar ve geçmişle kurulan bağlar arasında yeni bir bağlam oluşturur. Üretimlerin planları, günümüz kentlerinin mimarisini temel kabul eden bazı düzenlemelerin resimsel aktarımı olarak espasta

önemli yere sahiptir. Temel kurgular genellikle çizgisel olarak yüzeyde yer almakta ve üzerine yapılmış katmanlarda mimari yapılara ait çizimler, harita alanları görülmektedir. Yapıların geometrisi ve perspektifleri, sanatçı için bir başlama ve ilişkiler kurma alanı olarak düşünülebilir. Yüzeye yerleştirilen bütün formlar birbirleri ile ilişki içinde bulunacak şekilde sanatçı tarafından belirlenip uygulanmaktadır. Çalışmalarda oldukça hareketli bir araştırma ve deneyimleme söz konusudur. Çalışmaların planları derinlik kurma amacıyla bir takım başlangıç noktaları göstergelerle kurgulanmıştır. Resimlerin çoğunda yer düzlemleri hakkında bilgi net olarak gözükmektedir. Ancak sanatçının oluşturduğu yapılar ve planlar derinlemesine incelendiğinde oldukça farklı perspektiflerin bir arada kullanıldığı ve bundan dolayı da ortaya kavramlar haritasına benzer betimlemeler karşımıza çıkmaktadır.

Sanatçı çalışmalarında çizgisel tavrın katmanlandığı, planlandığı birçok farklı zaman ve mekânın yorumlanması izlenebilmektedir. Bu katmanlama çizimlerin Mısır resminde oluşu gibi üst üste konan espaslar olarak planlanması derinlik algısı oluşturmada başarılı olmuştur. İlaveten espas kullanımı olarak uzaysal derinlikleri bırakarak mekanın içe doğru da var olduğu izlenimi yaratma tavrı bulunmaktadır. Sanatçının çalışmalarında boşluk-uzay planlarının oldukça merkezi bir öneme sahip olduğu ve temaları aktarmada rolü olduğu rahatlıkla gözlenebilir.

Sanatçının kamusal alanları bu denli irdelemesi özel bir seçim olarak ikonografik yapılar, renkler veya çizgilerle ifade edilen hareketli çizgilerle kurgulanmıştır. Bu hareketli çizgilerin insan yaşamını ve toplulukları temsil ettiği düşünülebilir. Bunun yanında kent ve insan yaşamı sürekli bir değişim içindedir. Bu değişim sanatçının farklı yaklaşımlarla kent imgesini de tartıştığı fikrini bize vermektedir.

Sanatçının çalışmalarında çizgisel yapının anlamı biçimsel olarak da tartışılmalıdır. Sanatçının eserlerinde Çin kaligrafi etkilerinin bulunduğu görülebilir. Çin resmindeki kozmos anlatımı ve ifade etme şekli belirleyici etkenlerdendir.

“Yüzeyde kaligrafik bir tavırla anlık ve spontane geliştiği izlenimi veren çizgilerin üst üste bindirilmesinin ve her seansta silinip tekrar uygulanmasının yarattığı katmanlar, resmin lekesel etkisini güçlendirdiği gibi resmi bütünsel bağlamda palimpsest bir imgeye dönüştürmektedir.” (Duran, 2015:63).

Bilgisayar tasarımlarının aktif olarak kullanıldığı, geleneksel resim malzemelerinin yanı sıra tükenmez kalemle oluşturulmuş birçok çizgi formu da katmanlı yapılara hizmet etmektedir. Birçok açıdan oldukça önemli ve belirleyici olan bu biçimler yalnızca hareketi yansıtmıyor. Sanatçının hissettirmek istediği titreşim ve vurgulara anlam yüklemektedir.

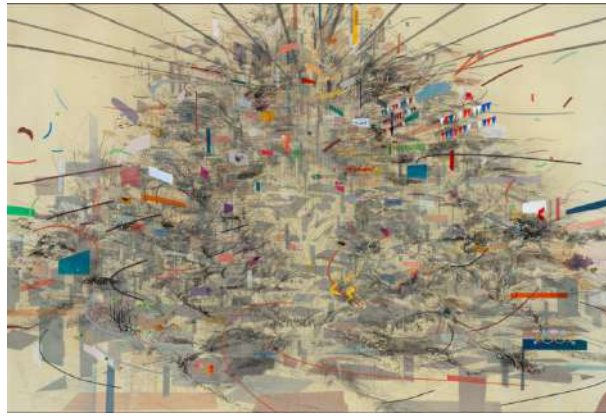
Sanatçının kendine has oluşturduğu bu çizimler, kent yaşamının aktarımı için belirleyici bir alan olarak görülebilir. Kültürel formun soyutlanarak aktarılmasından oluşan bu hayali yapılar çizimle gerçekleştirdiği inşa süreçlerini içinde barındırmaktadır.

Günümüz insanı yaşamsal ve düşünsel anlamda birçok eylemi bir arada yapmak zorundadır ve insanların birçok odak nesnesi birbirine karışmıştır. Bu nedenle insan kaotik bir denklem içine girmiştir. Doğal yaşam ortamlarından uzaklaşmıştır. Sanatçın resimleri çağdaş ve oldukça düşünsel temellerden beslenir. Karmaşıklığı yansıttığı düşünülebilen bu resimlerde

büyük oranda kaos ile bir birliktelik bulunduğu görüşleri günümüz kentlerinden yaşanan durumlardan da birisidir.

“çevredeki kaosun ve karmaşıklığın düzenlenmesi için çağdaş yaklaşımlar sergiliyor. Bu sanatçılar, çalışmak için kaotik çevrelerinden parçalanmış parçaları kullanma kavramını temel alarak modernistkolaj süreçlerini genişletiyorlar.” (Farrar, 2013: 75).

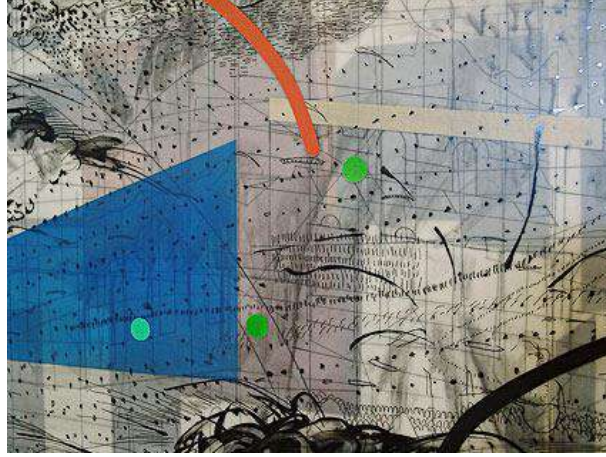
“Mehretu'nunbellibaşlı büyük ölçekli tuvaleri ve çizimleri, postmodern kent merkezli “sistemati k kaos” deneyimini yansıtan coşku dolu bir renk, şekil ve çizgi cümbüşü yaratır. Betimlediği yerler kısmen hayali olsa da kolaylıkla tanınabilen, gerçekten varolan mimari, topografik ve tarihi öğeler içerir.” (Wilson, 2015: 252).

Resim 1: Empirical Construction, İstanbul , 2004, Ink and acrylic, on canvas, 304.8 x 457.2cm

Resim 2: Empirical Construction, 2003
(Detay)

Resim 3: Empirical Construction, 2003
(Detay)

“Empirical Construction” çalışması sanatçının İstanbul kentinin çok anlamlı ve etkileyici tarihi ile bugünkü karmaşasını betimleyen birçok öge ile yapılandırılmıştır. Birçok farklı periyodlar halinde olan İstanbul, merkezi bir yapı olarak sanatçıda birçok farklı espasla biçimlendirilmiştir. Bilindiği gibi İstanbul’un fethinden itibaren değişen çehresine birçok İslami görsel öge eklenmiştir. Bu öğeler eserde kaligrafik biçimlerle ve bu biçimleri gösteren simgelerle aktarılmış ve görsel simgelerden bazıları tabloya eklenmiştir. Bunun yanında İstanbul’un Asya ve Avrupa’yı birleştiren merkez olarak batı ve doğuyu birleştirdiği birçok kültürlü yapısını da aktarma amacıyla yapıtlarını oluşturmuştur. Çok katmanlı yapılar insan topluluklarını betimleyebildiği gibi aynı zamanda İstanbul’un tarihine, çok katmanlı yönetim ve inanç yapılarına bir gönderme olabilir. Sanatçı, yaşanan tarihsel olayları da çizgiler üzerinden hareketle gösterme eğilimindedir. Sanatçının çalışmalarında renklerin çizgi yapılarından daha fazla öne çıkmadığını genellikle çizgilerin renklerden daha ön planda olduğu görülmektedir. Perspektife dayalı bir derinlik çabası bu resimde çizgilerin derinlemesine keserek birçok farklı kaçış noktası ile sağlanmıştır. Soyutlanmış geometrik formların bu şekilde perspektif hiyerarşisine göre kurulması da son derece atmosferik bir etki uyandırmaktadır. Kullanılan mimari yapıda en altta gözükmektedir. Bu yapı anlaşılan boyutu ile modern bir yapıyı temsil etmektedir. Ancak bütünsel kurguda oldukça büyük bir kubbe tanımlanmıştır. Bilindiği gibi Ayasofya Kilisesi ve İstanbul’un fethinden itibaren camilerin tavanları kubbe biçiminde tasarlanmış ve uygulanmıştır. Çatıyı yuvarlak bir yapıda tamamlaması ise bir kubbe olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda sanatçının tasarımında nesne ve çizgilerin bir dönüş hareket yaptığı ve alanlar oluşturduğu görülebilir. Dönüşler oldukça belirleyici olarak nesnelerin yörünge hareketini çağırıştırır. Buradan yola çıkarak, kültürel ve tarihsel formlara ait soyutlanmış biçimlerin merkez etrafında yörüngesel bir devinim veya dönüş yaptığını ileri sürebiliriz. Bu çizgi yapıları birbirleri ile sürekli karşılaşırlar. En çok kullanılan renk kırmızı ve tonlarıdır ara tonlar olarak kahverenginin de kullanıldığı görülmektedir. Kırmızı Türk Devletinin ve Milletinin bayrak rengidir. Resimde bu gösterge etkili olarak birçok kez kullanılmıştır. Kırmızı renk Türk Bayrağının simgeleşmiş hali olarak flama ve köşeli geometrik formlarla aktarılmıştır. Soyutlama ile bu kadar farklı ve nesnel öğretiyi tuvaline taşımış olması sanatçının, bütün göstergelerini çizgi leke ve renkler ile oluşturduğunu ve kimi zamanda kaotik kurgular ile yapılandırıldığını göstermektedir. Flamalar,

çizgiler, renkli geometrik formlar, planladığı biçimde derinlik ve uzayda entropi içerirler. Sanatçının eserlerindeki soyutlama tavrı simgeleşme, renge ve çizgiye indirgeme anlayışından beslenir. Çalışmaları birer harita, plan ve resimsel bir anlatı gibi belgesel özellikler göstererek birçok bilgiyi aynı anda bize ulaştırırlar.

Kaynakça

Wilson, M. (2015). Çağdaş Sanat Nasıl Okunur, 21. Yüzyıl sanatını yaşamak, Hayalperest Yayınevi.İstanbul

Duran, E. M. (2015) 21. yüzyıl resminde doğa kavramı, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

ChiaraBadinella&DerrickChong (2015) ContemporaryAfroandtwo-sidedness: Black diasporaaestheticpracticesandthe art market, CultureandOrganization, 21:2, 97-125, DOI: [10.1080/14759551.2013.806507](https://doi.org/10.1080/14759551.2013.806507)

Farrar, M. L. (2013). *Chaos andorder: Entropy as a dynamicprocess in art* (Doctoraldissertation, PurdueUniversity).

Görsel kaynakça

Resim 1 <http://www.universes-in-universe.de/car/istanbul/2003/antrepo1/e-tour-01-2.htm>